

Vergaderjaar 2021–2022

34 952

Investeren in Perspectief – Goed voor de Wereld, Goed voor Nederland

Nr. 179

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 juli 2022

Met deze brief wordt opvolging gegeven aan de toezegging, gedaan tijdens het Tweeminutendebat «Toekomstige inzet en hulp aan Afghanistan» van 31 mei jl. (Handelingen II 2021/22, nr. 85, Tweeminutendebat Toekomstige inzetten hulp aan Afghanistan) door de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, namens de Minister van Buitenlandse Zaken, aan het lid Piri e.a. om uw Kamer voor aanvang van het zomerreces te informeren over de vorderingen ten aanzien van de overbrenging vanuit Afghanistan. Eveneens wil ik u informeren dat mijn ministerie met een team van meer dan 10 fte hard aan het werk is om aan journalisten de interne stukken over de evacuatie te geven waarom zij hebben gevraagd. De stukken liggen nog voor laatste zienswijzen voor, waardoor de derde en laatste set eerst in de loop van juli zal kunnen worden gepubliceerd.

In het kader van bovengenoemde toezegging aan het lid Piri informeer ik uw Kamer, mede namens de Minister van Defensie en de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, over de voortgang in algemene zin sedert de vorige stand van zakenbrief van 30 maart jl.¹. Meer specifiek ga ik daarbij in op de overbrenging van personen zonder geldige reisdocumenten en de kans die zich daarbij nu voordoet, alsmede over de vooruitzichten met betrekking tot de afronding van de georganiseerde overbrenging.

Voortgang in algemene zin

Sinds het begin van de overbrengingsfase, gestart na het einde van de evacuaties op 26 augustus 2021, werden 1.801 personen uit Afghanistan naar Nederland overgebracht. Op dit moment wachten nog 942 personen op overbrenging. Onderstaande tabellen bieden overzicht van de aantallen personen die zijn overgebracht sinds de laatste stand-van-

¹ Kamerstuk 27 925, nr. 892.

zakenbrief van eind maart en die nog over te brengen zijn (de laatste groep ook per categorie).

Tabellen: I – Overgebrachte personen; en II – Nog over te brengen personen:

I – OVERGEBRACHT		Kamerbrief 30 mrt '22	Stavaza 1 juli '22
Totaal aantal personen overgebracht sinds 26 augustus 2021		1.239	1.801

CAT	II – NOG NAAR NL OVER TE BRENGEN PERSONEN per categorie (incl. gezinsleden)	Kamerbrief 30 mrt '22	Stavaza 1 juli '22
1	Nederlanders en Afghanen met een verblijfsrecht in NL	200	108
2	Motie-Belhaj c.s. – opgeroepen tijdens acute evacuatiefase (15–26 aug 2021)	11	10
3	Speciale voorziening verdere uitvoering Motie-Belhaj c.s. (brief 11/10/21) – NGO medewerkers	370	144
4	Speciale voorziening verdere uitvoering Motie-Belhaj c.s. (brief 11/10/21) – MINDEF en EUPOL personeel	384	303
5	Tolkenregeling MINDEF (tolken, hoog-profiel en politie missiepersoneel)	314	177
6	Lokale staf Nederlandse ambassade	0	0
7	Lokale staf internationale organisaties (EU, VN, NAVO)	0	0
8	Extra inspanning tbv (fixers van) journalisten en MR-verdedigers op basis van lijst EU	25	16
9	Achtergebleven kerngezinsleden	217	184
TOTAAL NOG NAAR NL OVER TE BRENGEN:		1.521	942
<i>Waarvan in transit:</i>		<i>330</i>	<i>176</i>
<i>Waarvan nog in Afghanistan:</i>		<i>1.191</i>	<i>766</i>

Zoals ook beschreven in de brief van 30 maart, wordt voor de overbrenging gebruik gemaakt van vier routes: via Islamabad, Teheran, Doha en Dubai. Deze verschillende routes zijn in principe te gebruiken door mensen in bezit van een geldig reisdocument. De afgelopen periode is vooral veel gebruik gemaakt van de route via Teheran, omdat het relatief eenvoudig bleek voor mensen om een visum voor Iran te krijgen, vooral toen dat op zeker moment voor Pakistan moeilijker werd. Voor de andere routes geldt dat vliegopties schaarser zijn en de reiskosten aanmerkelijk hoger, waardoor het merendeel kiest voor de reis via buurlanden Iran en Pakistan, waar mensen ook over land naartoe kunnen gaan.

Een groot deel van de mensen die in aanmerking komen voor overbrenging naar Nederland, beschikt echter niet over een (geldig) Afghaans paspoort. Bovendien is het in vergelijking met het najaar van 2021 de afgelopen maanden moeilijker geworden om in Afghanistan een nieuw paspoort te verkrijgen. De paspoortkantoren sluiten geregeld en de online aanvraag van een paspoort kan maanden duren. Daarnaast zouden er op dit moment te weinig nieuwe blanco paspoorten aanwezig zijn in het land en op Afghaanse ambassades.

In enkele gevallen, waarin personen niet de juiste documenten hadden en illegaal naar een buurland waren gereisd, kon na intensief diplomatiek overleg een oplossing gevonden worden. In vele andere gevallen is het tot dusverre onmogelijk gebleken deze mensen naar Nederland over te brengen. Deze manier van reizen blijft daarom sterk af te raden. Er bestaat namelijk een reëel risico dat illegaal in een derde land verblijvende Afghanen worden uitgezet naar Afghanistan.

Over de uitdagingen bij de overbrenging vindt sinds november vorig jaar tweewekelijks overleg plaats met de VS, andere betrokken EU-lidstaten

(ITA, FRA, DUI), EDEO, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland en het VK. Uit dit coördinerend overleg blijkt dat de betrokken landen veelal voor dezelfde uitdagingen staan en met vergelijkbare strategieën zoeken naar mogelijkheden binnen ieders juridische kaders.

Personen zonder geldige reisdocumenten

In het najaar van 2021 heeft Qatar de mogelijkheid geboden om, ten behoeve van kerngezinsleden met alleen de Afghaanse nationaliteit van in Afghanistan verblijvende Nederlanders/statushouders, te bemiddelen bij de afgifte van Afghaanse paspoorten in Kaboel aan die Afghaanse kerngezinsleden. Voor een tiental personen is dat destijds gelukt. In april was Qatar bereid om via zijn ambassade in Kaboel te assisteren bij de overhandiging van een vijftigtal nieuwe Nederlandse paspoorten, met een kortdurende geldigheid van een jaar, aan een groep Nederlanders in Afghanistan. Het Kabinet waardeert de goede samenwerking met Qatar in dezen.

Op 10 juni jl. ontving de Nederlandse Ambassade in Islamabad het bericht van de Pakistaanse autoriteiten dat zij nogmaals de mogelijkheid bieden om groepen Afghanen zonder geldige reisdocumenten op georganiseerde wijze via Pakistan naar Nederland over te brengen. Nederland heeft zich, samen met een aantal gelijkgezinde landen, al geruime tijd ingespannen om deze uitzonderlijke mogelijkheid opnieuw te bepleiten. Het Kabinet is de Pakistaanse autoriteiten dan ook zeer erkentelijk voor hun medewerking.

Het Kabinet grijpt deze mogelijkheid aan om te trachten alle nog in Afghanistan verblijvende personen die voor overbrenging in aanmerking komen, maar voor wie dat tot dusverre nog niet gelukt was, op deze wijze uiterlijk begin september naar Nederland over te brengen. Vorige week bleek bij de eerste grenspassages dat de Taliban niet zomaar bereid is mensen te laten vertrekken. Waarom sommigen wel en anderen niet worden doorgelaten is onduidelijk. Daardoor konden nog niet alle personen die op de lijst voor de eerste dagen stonden de grens oversteken. Het is tot dusverre 118 personen gelukt om gebruik te maken van deze mogelijkheid om Afghanistan te verlaten. Zij zijn inmiddels veilig in Pakistan en zullen binnenkort met een chartervlucht doorreizen naar Nederland. Het Kabinet zal er alles aan doen om de komende weken en maanden ook de overige personen te helpen om via Pakistan naar Nederland te komen. Ten behoeve van specifieke groepen wordt daarbij samengewerkt met betrokken NGO's en organisaties zoals de Internationale Organisatie voor Migratie in Islamabad, Vluchtelingenwerk Nederland en het Nidos.

Opvang in Nederland

Zoals bekend kampt Nederland op dit moment met grote uitdagingen bij de opvang van vluchtelingen. De grote groepen Afghanen die waarschijnlijk in de komende maanden via Pakistan zullen worden overgebracht, zorgen daarbij voor extra druk op de opvang. Het Kabinet is zich zeer bewust van haar verantwoordelijkheden om hier tijdig oplossingen voor te vinden. Met het oog op de persoonlijke veiligheid van de Afghanen, geeft het kabinet er de voorkeur aan hen spoedig naar Nederland over te brengen. Gelet op het vermoedelijk eenmalige aanbod van Pakistan wil het kabinet deze mogelijkheid zo goed mogelijk kunnen benutten.

De komende maanden zet het Kabinet in op de overbrenging van zoveel mogelijk personen via Pakistan. De hoop is om daarmee de georganiseerde overbrengingen in het kader van de motie van het lid Belhaj c.s.² en van de speciale voorziening uit de brief van 11 oktober 2021³ in het komende najaar te kunnen afronden. Een kleine groep mensen blijft echter het recht behouden om naar Nederland te komen, conform de tolkenregeling van Defensie, die sinds 2014 van kracht is en een open einde kent.⁴

Er is een aantal specifieke groepen waarvoor in de komende tijd een aantal concrete stappen wordt gezet:

1. Mensen die in aanmerking komen voor overbrenging met wie maandenlang geen contact is geweest. Deze mensen worden voor een laatste keer per e-mail en SMS op hun laatst bekende adressen en nummers benaderd met de boodschap: Als u zich voor 22 juli niet meldt, zullen wij geen actief contact meer met u zoeken. Voor deze groep geldt dat, als zij zich na die datum op eigen initiatief op een Nederlandse ambassade in een buurland van Afghanistan melden, zij nog wel kunnen worden overgebracht. Als zij zelf in Nederland weten te geraken, hebben zij daar recht op asiel.
2. Mensen die in aanmerking komen voor overbrenging naar Nederland, maar zich in een derde Westers land bevinden (zo zijn er personen in bijv. Duitsland, Nieuw-Zeeland en Hongarije). Zij krijgen een bericht dat als zij zich niet voor 22 juli melden, er geen actief contact meer met hen gezocht zal worden. Ook voor deze groep geldt dat zij het recht op asiel behouden wanneer zij zich op eigen initiatief in Nederland zouden melden.
3. Nederlanders met wie meermaals contact is geweest, en die daarbij herhaaldelijk hebben aangegeven wegens hen moverende redenen (bv. huwelijk kind of oude moeder die alleen achterblijft) niet naar Nederland te willen worden overgebracht. Zij krijgen nu de boodschap dat indien zij zich niet voor 22 juli melden voor overbrenging, zij vanaf die datum zelf verantwoordelijk zijn voor het organiseren en de bekostiging van hun overkomst naar Nederland. Het gevaar voor de groep Nederlanders is minder groot dan voor andere groepen; ze konden relatief gemakkelijk geholpen worden bij het verkrijgen van een paspoort en nooit eerder is zo coulant omgesprongen met Nederlandse paspoorthouders 10 maanden na beëindiging van de evacuatiefase. Voor deze mensen geldt dat per 1 september de overkomst van kerngezinsleden uitsluitend op basis van de bestaande regels voor gezinshereniging mogelijk zal zijn.
4. Afghaanse staatsburgers met wie meermaals contact is geweest, en die daarbij herhaaldelijk hebben aangegeven om wegens hen moverende redenen niet naar Nederland te willen worden overgebracht, ook niet via de optie die Pakistan nu biedt. Zij krijgen de boodschap dat het aanbod om door en op kosten van Nederland overgebracht te worden, vervalt per 1 september. Als zij op eigen gelegenheid in Nederland geraken, hebben zij recht op asiel. In augustus zal dit aan deze specifieke groep nog een laatste keer worden gecommuniceerd.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

² Kamerstuk 27 925, nr. 788.

³ Kamerstuk 27 925, nr. 860.

⁴ Kamerstuk 19 637, nr. 2573 en Kamerstuk 27 925, nr. 892.